

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

Херсонський навчально-науковий інститут

Кафедра суднобудування та ремонту суден

T7888



ЗАТВЕРДЖЕНО
Заступник директора
з навчальної роботи
_____ О.М. Дудченко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

**ОХОРОНА ПРАЦІ ТА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА,
БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

Occupational and environmental protection, life safety

рівень вищої освіти *перший (бакалаврський)*

тип дисципліни *обов'язкова*

мова викладання *українська*

Херсон – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Охорона праці та навколишнього середовища, безпека життєдіяльності» є однією із складових комплексної підготовки фахівців *галузі знань* 13 «Механічна інженерія» *спеціальності* 135 «Суднобудування» *освітніх програм* «Суднокорпусобудування», «Судноремонт та технічне обслуговування флоту», «Кораблі та океанотехніка».

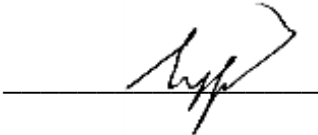
«28» серпня 2023 року. – 21 с.

Розробники: Щедролосєв О.В., завідувач кафедри суднобудування та ремонту суден, д.т.н., професор

Коновалова Г.В., доцент кафедри суднобудування та ремонту суден, к.н.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Охорона праці та навколишнього середовища, безпека життєдіяльності» узгоджено з гарантом освітньої програми

Гарант освітньої програми «Суднокорпусобудування»

д.т.н., професор  О.В. Щедролосєв

Гарант освітньої програми «Судноремонт та технічне обслуговування флоту»


к.т.н., професор НУК  О.М. Дудченко

Гарант освітньої програми «Кораблі та океанотехніка»

к.т.н., доцент  А.І. Кузнєцов

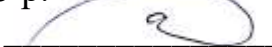
Проект робочої програми навчальної дисципліни «Охорона праці та навколишнього середовища, безпека життєдіяльності» розглянуто на засіданні кафедри суднобудування та ремонту суден

Протокол № 01 від «28» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри  О.В. Щедролосєв

Робоча програма навчальної дисципліни «Охорона праці та навколишнього середовища, безпека життєдіяльності» затверджена методичною радою ХННІ НУК.

Протокол № 01 від «29» серпня 2023 р.

Голова МР ХННІ НУК  О.М. Дудченко

© ХННІ НУК, 2023 рік

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни	6
2. Мета вивчення навчальної дисципліни	7
3. Передумови для вивчення дисципліни	7
4. Очікувані результати навчання	7
5. Програма навчальної дисциплін	12
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	15
7. Форми поточного та підсумкового контролю	16
8. Критерії оцінювання результатів навчання	18
9. Засоби навчання	19
10. Рекомендовані джерела інформації	20

ВСТУП

Анотація

Програмою освітнього компоненту – навчальної дисципліни «Охорона праці та навколишнього середовища, безпека життєдіяльності» передбачено набуття здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти теоретичних знань основних етапів та принципів формування безпечної життєдіяльності людини; характеристик, класифікації та нормування зовнішніх і внутрішніх факторів, що негативно впливають на здоров'я людини та виконання професійних задач; впливу психофізіологічних особливостей людини на формування її безпеки; небезпек, які можуть виникнути у повсякденному житті та/або у виробничому середовищі та їх можливі наслідки; правил безпеки, шляхів захисту себе та свого оточення при виникненні різноманітних надзвичайних ситуацій природного, техногенного, соціального, воєнного та комбінованого характеру; можливостей запобігання, реагування на небезпеки різного походження та їх наслідки; законодавчих актів та нормативних документів з питань безпеки життєдіяльності людини та охорони праці; основ само- та взаємодопомоги у невідкладних станах, небезпечних ситуаціях тощо; сутності культури безпечної індивідуальної та колективної діяльності, етапів її формування та основних життєвих цінностей; проблеми використання природних ресурсів, видів забруднення навколишнього середовища, основні напрямки державної та міжнародної політики в сфері охорони навколишнього середовища.

Ключові слова: безпека, виробниче середовище, забруднення, навколишнє середовище, надзвичайні ситуації, небезпека, охорона праці, пожежна безпека, природокористування, ризик.

SUMMARY

The program of the educational component – the study discipline «Occupational and environmental protection, life safety» envisages the acquisition of theoretical knowledge of the main stages and principles of the formation of safe human activities by students of the first (bachelor's) level of higher education; characteristics, classification and regulation of external and internal factors that negatively affect human health and performance of professional tasks; the impact of psychophysiological characteristics of a person on the formation of his security; dangers that may arise in everyday life and/or in the production environment and their possible consequences; safety rules, ways to protect yourself and your surroundings in the event of various emergency situations of a natural, man-made, social, military and combined nature; possibilities of prevention, response to dangers of various origins and their consequences; legislative acts and regulatory documents on human life safety and occupational health and safety; the basics of self-help and mutual help in

emergencies, dangerous situations, etc.; the essence of the culture of safe individual and collective activity, the stages of its formation and basic life values; problems of using natural resources, types of environmental pollution, main directions of state and international policy in the field of environmental protection.

Key words: safety, production environment, pollution, environment, emergency situations, danger, labor protection, fire safety, nature management, risk.

1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	Галузь знань 13 «Механічна інженерія»	Вибіркова	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Електронний адрес РПНД на сайті ХННІ НУК http://kb.nuos.edu.ua/Licensing%20and%20accreditation%20specialties/shipbuilding-industry-b.html http://kb.nuos.edu.ua/Licensing%20and%20accreditation%20specialties/ship-repair-and-fleet-maintenance-b.html http://www.kb.nuos.edu.ua/Licensing%20and%20accreditation%20specialties/ships-and-ocean-equipment-b.html	Спеціальність: 135 «Суднобудування», Освітні програми: «Суднокорпусобудування», «Судноремонт та технічне обслуговування флоту», «Кораблі та океанотехніка»	Семестр	
Індивідуальне науково-дослідне завдання - нема		8-й	8-й
Загальна кількість годин – 120		Лекцій	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 4		30 год.	8 год.
		Практичні	
		-	-
		Лабораторні	
		30 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	106 год.
	Індивідуальні завдання: - год.		
	Вид контролю: екзамен		
		Форма контролю: комбінований контроль	
		Освітній рівень: перший (бакалаврський)	

2 Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці та навколишнього середовища, безпека життєдіяльності» є формування у студентів згідно зі Стандартом вищої освіти України зі спеціальності 135 «Суднобудування», затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 №1073 таких компетентностей:

Інтегральна компетентність

– Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері суднобудування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів механічної інженерії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК03. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК04. Навики здійснення безпечної діяльності.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

3 Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення даної дисципліни є необхідні базові знання з дисциплін (за потреби): Математика, Біологія, Географія, Основи здоров'я та/або дисциплін циклу загальної підготовки.

4 Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти таких результатів навчання:

ПР02. Володіти навичками, які дозволяють продовжувати навчання самостійно або автономно.

ПР06. Уміти використовувати затверджені інструкції з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності; втілювати заходи щодо виконання правил охорони праці; проводити виробничий інструктаж з техніки безпеки на дільниці.

ПР08. Уміти раціонально використовувати природні ресурси на об'єктах та підприємствах суднобудівної галузі; застосовувати досягнення науково-технічного прогресу щодо охорони навколишнього середовища.

ПР12. Уміти користуватися довідковою та нормативною літературою, технологічною та конструкторською документацією для вирішення інженерних завдань, пов'язаних з професійною діяльністю.

ПР17. Розуміти економічні, культурні, соціальні та етичні наслідки інженерної діяльності.

ПР18. Уміти використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ПР20. Уміти поєднувати теорію і практику для вирішення інженерних завдань, що відносяться до сфери професійної діяльності.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1.1 Основи безпеки життєдіяльності людини

Тема 1. Безпека життєдіяльності як категорія. Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Системний підхід у безпеці життєдіяльності.

Джерела інформації: [2, с. 9-20]; [4, с. 15-50]; [5, с. 12-25]; [6, с. 10-28]; [7, с. 7-17]; [10, с. 7-31, с. 121-137].

Тема 2. Людина як елемент системи «людина – життєве середовище». Поняття про психологію безпеки, об'єкт і предмет її дослідження. Поняття про аналізатори; типи аналізаторів та їх властивості. Психологічні властивості людини. Вплив шкідливих звичок на психофізіологічний стан людини. Психологічні чинники небезпеки та шляхи підвищення життєдіяльності людини.

Джерела інформації: [4, с. 56-62, с. 73-105, с. 150-162]; [6, с. 29-60, с. 68-84]; [10, с. 87-105].

Тема 3. Небезпеки, та їх класифікація. Ризик як кількісна оцінка небезпеки та концепція прийнятного ризику. Таксономія, ідентифікація небезпек. Критерії переходу небезпечної події у НС, одиниці виміру показників класифікаційної ознаки НС та їхні порогові значення у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків. Загальний аналіз ризику. Індивідуальний та груповий ризик. Концепція прийнятного ризику.

Джерела інформації: [2, с. 20-30]; [3, с. 147-164; с. 184-214]; [4, с. 39-5, с. 248-264]; [5, с. 25-36, с. 121-136, с. 141-144]; [7, с. 19-40]; [10, с. 485-504].

Тема 4. Природні небезпеки. Надзвичайні ситуації природного характеру: геологічно небезпечні явища; стихійні явища екзогенного походження; метеорологічні небезпечні явища; гідрологічні надзвичайні ситуації; масові інфекційні захворювання та отруєння людей; природні пожежі.

Джерела інформації: [4, с. 162-179]; [5, с. 37-49]; [6, с. 105-130]; [7, с. 40-42].

Тема 5. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Надзвичайні ситуації техногенного характеру: транспортні аварії (катастрофи); радіаційно небезпечні об'єкти (РНО); хімічно небезпечні виробництва; пожежо- та вибухонебезпечні об'єкти.

Джерела інформації: [4, с. 180-191]; [5, с. 49-97]; [6, с. 130-185, с. 202-220]; [7, с. 42-44; с. 156-157]; [10, с. 535-549].

Тема 6. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристика. Небезпеки воєнного характеру. Комбіновані небезпеки. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у надзвичайних ситуаціях.

Джерела інформації: [2, с. 137-157]; [3, с. 110-146; с. 275-290]; [4, с. 192-246]; [7, с. 45-46].

Тема 7. Правове забезпечення та організаційно функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях. Правові та організаційні основи безпеки життєдіяльності. Управління безпекою, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та адміністративно-територіальних одиниць у НС. Безпека життєдіяльності в умовах надзвичайних ситуацій. Загальні принципи надання першої долікарської допомоги постраждалим.

Джерела інформації: [2, с. 32-61]; [4, с. 265-317]; [5, с. 137-182]; [6, с. 236-250]; [7, с. 46-56; с. 142-177]; [9, с. 207-219]; [10, с. 105-120].

Змістовий модуль 1.2 Основи охорони праці та навколишнього середовища

Тема 8. Вступ. Предмет, об'єкт і методи охорони праці як навчальної дисципліни, загальні питання охорони праці. Суб'єкти і об'єкти охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Нормативно-правова основа охорони праці.

Джерела інформації: [2, с. 159-178]; [7, с. 63-77]; [8, с. 5-20, с. 54-57]; [9, с. 9-46]; [10, с. 141-143, с. 174-191].

Тема 9. Основні принципи державної політики України в галузі охорони праці. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Джерела інформації: [2, с. 178-185]; [7, с. 77-78]; [8, с. 33-39, с. 65-69]; [9, с. 47-81]; [10, с. 148-173].

Тема 10. Організація охорони праці на підприємстві. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації. Служба охорони праці підприємства. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Громадський контроль за станом охорони праці в організації. Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці. Комісія з питань охорони праці підприємства. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Атестація робочих місць за умовами праці.

Джерела інформації: [2, с. 219-230]; [7, с. 87-100]; [8, с. 39-54, с. 59-63]; [10, с. 246-260].

Тема 11. Навчання охорони праці. Принципи організації та види навчання з питань охорони праці. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників при прийнятті на роботу та в процесі роботи. Навчання з питань охорони праці посадових осіб. Інструктажі з охорони праці. Види інструктажів. Порядок проведення інструктажів для працівників. Стажування та допуск працівників до самостійної роботи.

Джерела інформації: [7 с. 100-106]; [9, с. 62-68].

Тема 12. Професійні захворювання, травми та нещасні випадки на виробництві. Розслідування та облік виробничого травматизму. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Розслідування та облік випадків виявлення хронічних професійних захворювань та отруєнь. Розслідування та облік аварій. Причини виробничого травматизму. Методи аналізу виробничого травматизму.

Джерела інформації: [2, с. 239-253]; [7, с. 57-63]; [8, с. 124-150]; [9, с. 83-120]; [10, с. 208-239].

Тема 13. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії. Гігієнічна класифікація праці. Повітря робочої зони. Освітлення виробничих приміщень. Вібрація. Шум, ультразвук та інфразвук. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека.

Джерела інформації: [4, с. 120-142]; [7, с. 109-128]; [8, с. 156-208]; [9, с. 123-196]; [10, с. 274-402].

Тема 14. Основи пожежної безпеки. Основні нормативні документи, що регламентують вимоги щодо пожежної безпеки. Основні поняття та визначення пожежної безпеки. Пожежовибухова небезпечність об'єктів. Категорії приміщень та зон за вибухопожежною і пожежною небезпечністю. Системи пожежного захисту. Система організаційно-технічних заходів з пожежної безпеки. Державний пожежний нагляд. Загальна характеристика систем забезпечення пожежної безпеки.

Джерела інформації: [7, с. 131-140]; [8, с. 371-414]; [9, с. 259-283]; [10, с. 427-463].

Тема 15. Основні джерела антропогенного забруднення та охорона навколишнього середовища. Вплив людської діяльності на навколишнє середовище. Демографічні проблеми України. Урбанізація та її наслідки. Види забруднення навколишнього середовища та напрямки його охорони. Стан навколишнього середовища в Україні.

Джерела інформації: [11, с. 42-47]; [12, с. 67-3], [15, с. 286-291; с. 341-358].

Тема 16. Організація та управління охороною навколишнього середовища. Управління природокористуванням та правовий захист навколишнього середовища. Екологічний моніторинг та система екологічної інформації. Екологічна експертиза та порядок її проведення. Природокористування, його види та принципи. Організація природоохоронної діяльності на підприємстві.

Джерела інформації: [11, с. 56-67; 130-133]; [12, с. 67-83].

Тема 17. Міжнародне співробітництво та екологічна освіта. Міжнародне співробітництво у галузі охорони навколишнього середовища. Екологічна освіта. Інформування громадськості та громадські рухи.

Джерела інформації: [11, с. 156-172]; [12, с. 249-263], [15, с. 256-260].

5.1 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	лаб	с.р.		л	лаб	с.р.
Модуль 1								
Змістовий модуль 1.1 Основи безпеки життєдіяльності людини								
Тема 1. Безпека життєдіяльності як категорія. Модель життєдіяльності людини.	7	1	1	5				7
Тема 2. Людина як елемент системи «людина – життєве середовище».	7	1	1	5				7
Тема 3. Небезпеки, та їх класифікація. Ризик як кількісна оцінка небезпеки та концепція прийняттого ризику.	10	2	2	6				8
Тема 4. Природні небезпеки.	9	2	2	5				8
Тема 5. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу.	9	2	2	5				8
Тема 6. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристика. Небезпеки воєнного характеру. Комбіновані небезпеки. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.	9	2	2	5				8
Тема 7. Правове забезпечення та організаційно функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях.	9	2	2	5				8
Разом за змістовим модулем 1.1	60	12	12	36	60	4	2	54
Змістовий модуль 1.2 Основи охорони праці та навколишнього середовища								
Тема 8. Вступ. Предмет, об'єкт і методи охорони праці як навчальної дисципліни, загальні питання охорони праці.	4	1	1	2				5
Тема 9. Основні принципи державної політики України в галузі охорони праці.	4	1	1	2				5
Тема 10. Організація охорони праці на підприємстві.	6	2	2	2				5
Тема 11. Навчання охорони праці.	7	2	2	3				6
Тема 12. Професійні захворювання, травми та нещасні випадки на виробництві.	7	2	2	3				6
Тема 13. Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.	7	2	2	3				5
Тема 14. Основи пожежної безпеки.	7	2	2	3				5
Тема 15. Основні джерела антропогенного забруднення та охорона навколишнього середовища.	6	2	2	2				5
Тема 16. Організація та управління охороною навколишнього середовища.	6	2	2	2				5
Тема 17. Міжнародне співробітництво та екологічна освіта.	6	2	2	2				5
Разом за змістовим модулем 1.2	60	18	18	24	60	4	4	52
Усього годин	120	30	30	60	120	8	6	106

5.2 Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Безпека життєдіяльності як категорія Модель життєдіяльності людини.	1	0,5
2	Людина як елемент системи «людина – життєве середовище».	1	
3	Небезпеки, та їх класифікація. Ризик як кількісна оцінка небезпеки та концепція прийняттого ризику.	2	0,5
4	Природні небезпеки.	2	0,5
5	Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу.	2	
6	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристика. Небезпеки воєнного характеру. Комбіновані небезпеки. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.	2	
7	Правове забезпечення та організаційно функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях.	2	0,5
8	Вступ. Предмет, об'єкт і методи охорони праці як навчальної дисципліни, загальні питання охорони праці.	1	0,5
9	Основні принципи державної політики України в галузі охорони праці.	1	
10	Організація охорони праці на підприємстві.	2	0,5
11	Навчання охороні праці.	2	
12	Професійні захворювання, травми та нещасні випадки на виробництві.	2	0,5
13	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.	2	0,5
14	Основи пожежної безпеки.	2	0,5
15	Основні джерела антропогенного забруднення та охорона навколишнього середовища.	2	0,5
16	Організація та управління охороною навколишнього середовища.	2	0,5
17	Міжнародне співробітництво та екологічна освіта.	2	0,5
Разом		30	6

5.3 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми для самостійного вивчення	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Безпека життєдіяльності як категорія Модель життєдіяльності людини.	0,5	2
2	Людина як елемент системи «людина – життєве середовище».		2
3	Небезпеки, та їх класифікація. Ризик як кількісна оцінка небезпеки та концепція прийняттого ризику.	0,5	2
4	Природні небезпеки.	0,5	2
5	Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу.	0,5	3
6	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристика. Небезпеки воєнного характеру. Комбіновані небезпеки. Небезпеки в сучасному урбанізованому середовищі.	0,5	2
7	Правове забезпечення та організаційно функціональна структура захисту населення у надзвичайних ситуаціях.	0,5	3
8	Вступ. Предмет, об'єкт і методи охорони праці як навчальної дисципліни, загальні питання охорони праці.	0,5	2
9	Основні принципи державної політики України в галузі охорони праці.	0,5	2
10	Організація охорони праці на підприємстві.	0,5	2
11	Навчання охороні праці.	0,5	3
12	Професійні захворювання, травми та нещасні випадки на виробництві.	0,5	3
13	Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.	0,5	3
14	Основи пожежної безпеки.	0,5	3
15	Основні джерела антропогенного забруднення та охорона навколишнього середовища.	0,5	2
16	Організація та управління охороною навколишнього середовища.	0,5	2
17	Міжнародне співробітництво та екологічна освіта.	0,5	2
Разом		8	40

5.4 Розподіл годин самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекційних занять	15	4
2	Підготовка до лабораторних робіт	15	12
3	Підготовка до поточного модульного контролю	5	-
4	Вивчення тем, що не входять до лекційного курсу	5	40
5	Підготовка реферату	15	15
6	Виконання контрольної роботи	-	30
7	Підготовка до екзамену	5	5
	Разом	60	106

6 Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

В якості методів навчання для всіх видів занять використовується:

- робота з літературою, як опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмінь і навичок та реалізацію контрольної-корекційної функції в умовах формальної освіти;
- пояснення, як словесне розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей у розвитку природи, людського суспільства і людського мислення.

Для лекційних занять застосовується:

- лекція, як усний виклад навчального матеріалу, що характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованістю розумових образів, доведень і узагальнень;
- ілюстрування, як показ та сприйняття предметів, процесів і явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, портретів, фотографій, схем, репродукцій, звукозаписів тощо;
- відеометод, як використання відеоматеріалів для активізації наочно чуттєвого сприймання, що забезпечує більш легке і міцне засвоєння знань в їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості.

Для лабораторних занять застосовується:

- лабораторна робота, як метод поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірки наукових висновків.

Для зручної та ефективної організації навчального процесу, зроблено Classroom з навчальної дисципліни, де розташовані навчально-методичні матеріали, завдання до лабораторних робіт та супроводжувальні матеріали. Доступ до класу надається на першому лабораторному занятті за університетською електронною поштою.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- усні відповіді на лабораторних заняттях та/або письмові відповіді на питання лабораторних занять, які завантажені до Classroom;
- модульна контрольна робота (для студентів денної форми навчання);
- контрольна робота (для студентів заочної форми навчання);
- екзамен (письмові відповіді та реферат).

З метою роз'яснення найбільш складних питань дисципліни та підвищення якості виконання практичних завдань проводяться групові та індивідуальні консультації за розкладом кафедри.

За окремим розпорядженням адміністрації університету заняття можуть повністю проводитися дистанційно у Classroom.

7 Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заключного заліку.

Питома вага заключного підсумкового контролю в загальній системі оцінок - **40 балів**. Право здавати залік дається студенту, якій з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок і заключного іспиту набирає не менше **60 балів**. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки заліку.

Поточний контроль проводиться на кожному лабораторному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час виконання завдань лабораторних робіт.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

7.1 Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Критерії оцінювання лабораторних робіт

Бал	Критерії оцінювання
3	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно, розв'язано всі завдання для самостійного опрацювання без помилок.
2	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Студент виконує лабораторну роботу згідно з інструкцією, іноді після консультації викладача; складає звіт, що містить неточності у висновках та помилки.
1	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Студент виконує лабораторну роботу під керівництвом викладача; складений звіт містить неточності у висновках та помилки.
0	Робота не виконувалася

Критерії оцінювання поточного модульного контролю знань у формі письмового опитування

Поточний модульний контроль складається з письмової відповіді на 3 питання

Письмова відповідь (1 питання – 5 балів)

Бал	Критерії оцінювання
5	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
4	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
2	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
0	Студент не дає відповіді.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 15 балів.	

Критерії оцінювання контрольної роботи (для заочної форми)

Бал	Критерії оцінювання
24	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, аргументовано і у правильній послідовності. Під час захисту роботи студент вільно орієнтується в матеріалах.
16	Робота виконана у встановлений термін. Матеріал викладено у достатньому обсязі, але частка відповідей наведена без результатів розрахунків. Під час захисту роботи студент вільно орієнтується в матеріалах.
8	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Матеріал викладено у правильній послідовності, але недостатньо повно, більша частка відповідей наведена без результатів розрахунків. Під час захисту роботи студент слабо орієнтується в матеріалах.
0	Робота не виконувалася

Критерії оцінювання реферату

Параметри оцінювання	Кількість балів	Критерії оцінювання за бальною шкалою
Пояснювальна записка	15	Змість роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність формулювання об'єкта, предмета, мети та задач дослідження; визначення ступеню розробленості проблеми дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи вимог. Робота виконувалась систематично та вчасно подана на перевірку.
	13	Змість роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність формулювання об'єкта, предмета, мети та задач дослідження; визначення ступеню розробленості проблеми дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи стандарту. Робота виконувалась несистематично та подана на перевірку із запізненням.
	10	Змість роботи відповідає обраній темі; але має поверхневий аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Робота виконувалась несистематично та подана на перевірку із запізненням.
Ілюстративна частина	5	Презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, матеріали ілюстрації підготовлені відповідно до вимог що висуваються.
	4	Презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, на які не завжди дано посилання у доповіді або ілюстративні матеріали оформлені з незначними зауваженнями.
	3	Ілюстративні матеріали низької якості, в організації презентації спостерігається невпевненість.
	2	Ілюстративні матеріали низької якості, в доповіді немає посилань на ілюстративні матеріали.

Критерії оцінювання підсумкового модульного контролю та заліку (2 питання та реферат)

Бал	Критерії оцінювання
40	Студент відповів на всі питання самостійно без помилок та відповідає на додаткові теоретичні питання без помилок
30	Студент відповів на всі питання самостійно без помилок, але відповіді на додаткові теоретичні питання не повні
20	Студент відповів правильно не на всі питання проте відповідає на додаткові теоретичні питання без помилок
10	Студент відповів на всі питання з помилками, але на додаткові теоретичні питання відповідає без помилок
0	Студент не відповів на всі питання і не може відповісти на додаткові теоретичні питання

Узагальнюючі результати поточного контролю знань

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Виконання лабораторних робіт	15 роб. × 3 бали = 45 балів	12 роб. × 3 балів = 36 балів
Поточний модульний контроль	1 МКР × 15 балів = 15 балів	-
Виконання контрольної роботи	-	1 КР × 24 бали = 24 бали
Всього	60	60

8 Критерії оцінювання результатів навчання

№№ змістового модуля і теми	Денна форма		Заочна форма		
	Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів	
ЗМ 1.1	T1-2	Лабораторна робота № 1	3	Лабораторна робота № 1	3
	T3	Лабораторна робота № 2	3	Лабораторна робота № 2	3
	T4	Лабораторна робота № 3	3	Лабораторна робота № 3	3
	T5	Лабораторна робота № 4	3		
	T6	Лабораторна робота № 5	3		
	T7	Лабораторна робота № 6	3	Лабораторна робота № 4	-
	T1-7	Поточний модульний контроль	15		-
ЗМ 1.2	T8-9	Лабораторна робота № 7	3	Лабораторна робота № 5	3
	T10	Лабораторна робота № 8	3	Лабораторна робота № 6	3
	T11	Лабораторна робота № 9	3		
	T12	Лабораторна робота № 10	3	Лабораторна робота № 7	3
	T13	Лабораторна робота № 11	3	Лабораторна робота № 8	3
	T14	Лабораторна робота № 12	3	Лабораторна робота № 9	3
	T15	Лабораторна робота № 13	3	Лабораторна робота № 10	3
	T16	Лабораторна робота № 14	3	Лабораторна робота № 11	3
	T17	Лабораторна робота № 15	3	Лабораторна робота № 12	3
	T1-17	-	-	Контрольна робота	24
Підсумковий контроль	Екзамен, в т.ч.:		40	Екзамен, в т.ч.:	
	- письмові відповіді на питання;		20	- письмові відповіді на питання;	
	- реферат		20	- реферат	
Сума			100		100

9 Засоби навчання

Технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, персональні комп'ютери з підключенням до мережі Інтернет.

При проведенні занять за дистанційною формою навчання використовуються дистанційні платформи й інформаційно-комунікаційні технології (Moodle, Google Classroom, DingTalk, ZOOM Cloud Meetings, Skype, Viber, WeChat, Telegram, соціальні мережі тощо).

10 Рекомендовані джерела інформації

Базова література

1. Безпека життєдіяльності та охорона праці: навчальний посібник / Леськів Г. З., Верескля М. Р. Львів: Видавництво ЛьвДУВС, 2018. 457 с.
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці: підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін.; за заг. ред. В. В. Сокурєнка; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
3. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / Березуцький В. В., Васьковець Л. А., Вершиніна Н. П. та ін.; За ред. проф. В. В. Березуцького. Харків: Факт, 2005. 384 с.
4. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності: підручник / за ред. Є. П. Желібо. Київ: «Каравела», 2008. 344 с.
5. Зеркалов Д. В. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці. Навч. посіб. / Д. В. Зеркалов. Київ: Основа, 2016. 267 с.
6. Зеркалов Д. В. та ін. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. / Д. В. Зеркалов, Т. Є. Луц, Н. Ф. Качинська, О. С. Ільчук, Н. П. Чикунова-Васильєва / За ред. Д. В. Зеркалова. Київ: Основа, 2014. 364 с.
7. Мелєх Л. В. Безпека життєдіяльності та охорона праці: навчальний посібник / Л. В. Мелєх. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219 с.
8. Основи охорони праці: Навч. посіб. / В. В. Березуцький, Т. С. Бондарєнко, Г. Г. Валенко та ін.; За заг. ред. В. В. Березуцького. Харків: Факт, 2007. 480 с.
9. Основи охорони праці: Підручник / М. С. Одарченко, А. М. Одарченко, В. І. Степанов, Я. М. Черненко. Харків: Стиль-Издат, 2017. 334 с.
10. Основи професійної безпеки та здоров'я людини: підручник / В. В. Березуцький [та ін.]; під ред. проф. В. В. Березуцького. Харків: НТУ «ХП», 2018. 553 с.
11. Царєнко О. В. Основи екології та економіка природокористування. Курс лекцій. Практикум: Навчальний посібник / О. В. Царєнко, О. О. Несветов, М. О. Кадацький. Суми: Університетська книга, 2018. 592.
12. Шматько В. Г., Нікітін Ю. В. Екологія і організація природоохоронної діяльності: навчальний посібник / В. Г. Шматько, Ю. В. Нікітін. Київ: Національна академія управління, 2005. 304 с.
13. Щєдролосєв О. В. Основи охорони праці. Лабораторний практикум / О. В. Щєдролосєв, Л. Л. Моїсєєнко, Ю. К. Яглицький. Херсон: Айлант, 2005. 84 с.

Допоміжна література

14. Безпека життєдіяльності: підручник / О. І. Запорожець, Б. Д. Халмурадов, В. І. Примєнко та ін. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 448 с.
15. Білявський Г. О. Основи екології: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Г. О. Білявський, Р. С. Фурдуй, І. О. Костіков. Київ: Лібідь, 2005. 408 с.
16. Вайда Т. С. Долікарська допомога: навч. посіб. / Т. С. Вайда. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 874 с.

17. Вахонєва Т. М. Основи охорони праці в Україні: навч. посіб. / Т. М. Вахонєва. Київ: Дакор, 2019. 508 с.

18. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці. Підручник / В. Ц. Жидецький. Львів: УАД, 2006. 336 с.

19. Зеркалов Д. В. Охорона праці в галузі: навчальний посібник / Д. В. Зеркалов. Київ: Основа, 2011. 551 с.

20. Катренко Л. А., Кіт Ю. В., Пістун І. П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. / Л. А. Катренко, Ю. В. Кіт, І. П. Пістун. Суми: Університетська книга, 2009. 540 с.

21. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. Львів: «Тріада плюс», 2010. 648 с.

22. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. Львів: «Тріада плюс», 2011. 436 с.

23. Охорона праці та промислова безпека. Монографія / К. Н. Ткачук, Л. Д. Третьякова, Д. В. Зеркалов, О. І. Полукаров, С. Ф. Каштанов. Київ: «Основа». 2014. 823 с.

24. Розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві: Навч. посібник / В. Л. Филипчук, К. Н. Ткачук, О. С. Печніков, О. С. Шаталов, Д. В. Зеркалов, О. М. Кухнюк. Київ: Основа, 2016. 304 с.

25. Скоробогатий Я. П. Основи екології: навколишнє середовище і техногенний вплив: підручник / Я. П. Скоробогатий, В. В. Ощатовський, В. О. Василечко, С. Л. Кусковець. Львів: Новий Світ-2000, 2019. – 222 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://dsp.gov.ua> - Офіційний сайт Державної служби України з питань праці.

2. <https://dsns.gov.ua> - Офіційний сайт Державної служби з надзвичайних ситуацій України. <https://mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.

3. <https://merg.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України

4. <http://www.nbuv.gov.ua> – Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

5. <https://nlu.org.ua> – Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України.

Розробники:

д.т.н., професор



О.В. Щедролосоєв

к.н., доцент



Г.В. Коновалова